

Gondolkodom, tehát vagyok..... de leszek is?

„Vanni” vagyok, ez kétségtelen, és ha elég jól gondolkodom, akkor még lehetek is. Akár éveket, de akár évtizedeket is. Tehát, ha én (az egyes szám) gondolkodom, akkor vagyok, mert éppen most megoldom a most megoldandó dolgait, ezért a jelen idő. A jelenek sorozataként így leszek is, de csak így, ezen a módon, elvégre az is a ma kérdése, hogy mi legyen holnap, a jövőben.

Csak hogy, nem csak én vagyok, hanem mások is, vagyis sok én van. Én gondolkodom és mások is vannak, tehát vagyunk. Ekkor már az is érvényes, hogy nem csak a magam dolgában gondolkodom, hanem a miénkben is. Ez a miénk mindig a saját csoportomat jelenti, hiszen „vanni” és lenni csak a csoportomban tudok. Nem a tiétekében, a mások csoportjában, mert az az ő megoldandójuk, „van-terük”.

A sok én azonban nemcsak a saját és a mások csoportját tudja jelenteni, hanem mindenkit is, vagyis az emberiséget, magát az embert, mint fajt. Hogyan gondolkodik az egyén, ha az összes egyénről van szó, akik már más csoportok tagjai is? Érvényes a gondolkodom, tehát vagyok ekkor is? Érvényesnek látszik, hiszen az emberiségnek eddig mindig volt a múltban „leszek”-je, jövője. De mostantól is mindig, biztosan így lesz? Hogyan tud gondolkodni – és cselekedni – az egyén, hogy az emberiségnek is legyen jövője, vagyis évekre, emberöltőkre előre? Vagy csoportfüggetlenül, ami azt jelenti, hogy a csoportok nem szüntetik meg (bárhogyan is) a másikat, vagy úgy, hogy egy csoport „maga alá gyűr” mindenki mást – de ekkor feltételezni kell, hogy ez a hatalmas csoport nem fog újra kisebb csoportokra bomlani.

Eddig bizony az látszik, hogy csak csoportja keretében és más csoportok ellenében gondolkodik az egyén, hiszen nem békésen élnek egymás mellett a különböző csoportok. Legfeljebb csak ideig-óráig vannak harc, háború nélkül – ezt mutatja a múlt és a jelen is. E mellett, a népességszám drasztikus növekedése és egy kultúra, annak is a gazdasági gyakorlata miatt mára már nem az egymással eltérően gondolkodó nagy csoportok miatt kétséges a leszek és a leszünk is. A miatt, hogy ez a gazdasági gyakorlat (a globális kapitalizmus) lassan visszafordíthatatlanul károsítja a földi ökológiát, megnehezíti, vagy akár el is lehetetleníti a következő generációk életfeltételét.

Egyelőre az gondolható, hogy ha a „vagyok”-on gondolkodó ember tovább folytatja ezt a fajta gondolkodást, akkor „nem lesz”. Vagyis az lesz, hogy tovább így nem fogja tudni folytatni. Tőle „függetlenül”, mert nem akarja, de tevékenysége következtében bekövetkezik egy olyan „krach”, ami megghiúsítja a továbbot. Ekkor nem lesz folytatható tovább a mostani gazdasági gyakorlat, ami nagyarányú népesség csökkenést von maga után (és esetleg ádáz küzdelmeket egymással). Ekkor már ezért sem folytatható tovább a mostani gazdasági gyakorlat. A kevesebb ember más műszaki színvonalon fog tovább élni, esetleg maga a gazdasági gyakorlat is más lesz.

De a gondolkodás is más lesz? Ha nem, akkor egy újabb ciklus kezdődik, megint növekszik a népesség, amely aztán megint kivágja maga alatt a fát, majd az „az összes fát”. És mindeközben továbbra is gondolkodó embernek tartja magát és még igaza is van, mert mindig a mán gondolkodó lény marad. Mi is az, ami ezt a gondolkodást jelenti? Nézzük ezt először a gazdaságban, ami most már globálisan meghatározza a gazdasági gyakorlatot.

A köznyelv, a közgondolkodás úgy gondolja, hogy HA a valaki – ő válik tulajdonossá – a haszon, a profit érdekében hoz létre egy vállalkozást, annak érdekében tartja fenn és annak hiányában megszünteti azt (mert ekkor nem érdeke már a fenntartás), AKKOR a haszon, a profit érdeke. Az „érdek” szó háromszor is szerepel a kijelentésben, mert így gondolja a „vagyok” gondolkodás. Mégis hibás az okfejtés, ezáltal a gondolkodás. Mert nem a haszon, a profit az érdeke a tulajdonosnak ezekben az esetekben. A célja az.

Amióta homo sapiens él a Földön, azóta úgy gondolja, hogy a cél és az érdek „csereszabatos”. Össze is keveri őket, felcserélhetőnek tekinti, mert nem tud mit kezdeni a célszerűségében az érdekekkel. Nem érti, számára gyakorlatilag teljesen mindegy a különbség, csak a „filozófusok nyammognak” az elméleti megkülönböztetésen. A gyakorlatban meg, ha a kigyó a fejétől a farkáig két méter, akkor a farkától mérve is ugyan annyi. Ha az ember csinál valamit, akkor az a célja és azért lesz a célja, mert akarja azt csinálni és mivel akarja, ezért az az „érdeke”, hogy az megvalósuljon. Ez így egyszerű – nek tűnik. Ez így a gondolkodom, tehát vagyok – tehát volt és van az emberiség. Ezért aztán az esetek többségében (legtöbb-ségében!) érdekből cél lesz és a cél érdekként is megjelenik – és persze az állandó vita, a harc is ezeken.

Ha a haszon, a profit a célja a tulajdonosnak, akkor mi az érdeke? Ha a cél és az érdek elkülönítése a „leszek”-hez vezet, akkor hogyan lehet eképpen gondolkodni? Nem másképp, jobban, alaposabban stb. kell gondolkodni, hanem egyszerűen logikusan kell gondolkodni.

A cél és érdek állandó vitájának, harcának alapja az, hogy közöttük az „összekötő” elem az érték. Mert nyilvánvaló, hogy mindeközben értékel az ember. Van számára jó és rossz és a jó felé és a rossz felé „el-felé” igyekszik. A jót értékesnek értékeli, haszonnak „könyvel” el, míg a rosszat értéktelennek értékeli, veszteségnek „könyvel” el. Ez a jó öreg célszerűség alapja, ami meghatározza az ember életét, az egyén életét. Az értékek változását és fokozódását a „minél” fejezi ki jól, ezért a cél a jó esetében úgy fogalmazódik meg, hogy MINÉL TÖBB és a rossz esetében a MINÉL KEVESEBB. A jót igyekszik maximalizálni az ember, a rosszat meg minimalizálja. **Mindkét esetben célja ez, nem érdeke, de mindig összekeverik ezt.** Erről szól a történelem, ez az emberi cselekvés alapelve mindenütt, **elvégre**

céltudatos lény az ember, nem érdek-tudatos. Céljait követve először a népesedés „keletkezett”, amit a gazdagodás követett. Ez torkollt nemrég a kapitalizmusba, ami mostanra már globalizálódott.

Minél több, minél több, minél több... – nem csoda, hogy nemrégiben elkezdtek mondogatni, hogy „fenntartható fejlődés”, vagyis azt, hogy „*annyira azért ne minél több*”. Tehát növekedünk, de csak módjával. Mostanra már minden „fenntartható” lett, vagyis egy általános divatszó lett belőle, pedig a problémák (környezetszennyezés, túlnépesedés, szociális feszültségek) nem oldódtak meg – sőt ezek is növekedtek. A legújabb recept szerint már a „*ne növekedjünk*” tiltását kezdik hangoztatni. Mert már a fenntartás sem tartható fenn.

Mindkét recept – **a korlátozás** – csak az anyagiakra vonatkozik, mert a minőségekre bizony továbbra is érvényes a minél több, minél több, minél több... És miközben a másféle minél többet propagálják, nem tudatosul, hogy a kettő, a „mennyiségi és a minőségi” (az anyagi és a nem anyagi stb.) elválaszthatatlan, azok mindig „kéz a kézben lődörögnek”.

Tehát a minél több jegyében a „*ne növekedjünk*” soha nem fog megvalósulni – tudatosan, célszerűen. Mert az ember nem-megtenni valamit nem tud, csak valamit tenni tud. Bármi legyen is az (a semmittevést is csinálni kell – benne van a nevében). Tehát, ha valamit nem akar, akkor helyette mást csinál. De mit csinál, ha nem akar fejlődni, ami ugye a változás a jó felé? Hát nem tud nem fejlődni, csak a rosszat, vagy a nem olyan jót akarni magának – legalább is sokáig. De ha már „fejlődni muszáj”, akkor akarhat olyan jót, aminek nincs „rossz mellékhatása” még hosszú távon se.

Ez a jó az érdek-tudatosság szerinti céltudatosság lehet. Helyesen tehát, ha a tulajdonos a haszon, a profit „érdekében” hoz létre egy vállalkozást, annak „érdekében” tartja fenn és annak hiányában megszünteti azt (mert ekkor nem „érdeke” már a fenntartás), AKKOR a haszon, a profit a tulajdonos célja – és nem az érdeke.

Az érdeke kétféle lehet, a szerint, hogy éppen mit csinál. Ugyanis a tulajdonos azt „teszi”, hogy **alapít, fenntart és megszüntet**. Ennyit és nem többet. Az alapításnál vagy „kimondja”, hogy az az övé, vagy meg is csinálja, létrehozza a tulajdon tartalmát. A fenntartás az fenntartás, nem működés. Nemcsak fonetikailag különböznek ezek egymástól, hanem abban is, hogy a fenntartás az a valódi érdeket valósítja meg, a működés meg „csak” a célokat. A **megszüntetéskor** véget vet az „enyém” helyzetnek, létrehozza a „nem az enyém”-et – mert ez az „enyém” ellentéte, nem a „nem a tiéd”!

A tulajdonos érdeke e szerint az alapításnál és a megszüntetésnél a **MINÉL HAMARABB**, a fenntartásnál a **MINÉL TOVÁBB!** Mindez a jó és rossz értékítélet szerint úgy alakul, hogy csak a „jó”-t alapítja akarattal, szándékosan és akarja fenntartani az ember. A „rossz” vagy a jó elromlásával, vagy a „nyakába szakadással” keletkezik és azt nem-fenntartani, vagyis megszüntetni akarja. A kezdésnél és a megszüntetésnél nem az elhúzóadás az érdek, az csak az akart dolognál, vagy a jó fenntartásnál lesz érdek.

Tehát a – sokat átkozott – **MINÉL TÖBB** és a **MINÉL KEVESEBB** az nem érdek, hanem cél, méghozzá a **működés** mindig változó célja. Az érdek – a tulajdonos érdeke – a **MINÉL HAMARABB** és a **MINÉL TOVÁBB**, ahol a minél hamarabb egyértelmű, csak a minél továbbot kell „tovább taglalni”. A tulajdonos az nem működtető – funkcionálisan, mert személyesen akár részt is vehet a működésben. Számára a minél tovább **nem a működést kell jelentie**, hanem a tulajdona **ÖNMŰKÖDÉSÉT**. Az önműködést is zavarosan, nem megfelelően értelmezi a célt és az érdeket összekeverő „vagyok” gondolkodás. Az önműködés nem a fenntarthatóság, mert ott működési célokkal foglalkoznak és csak „mellesleg” és „esetlegesen” marad fenn, a jelenek sorozataként. Nem mindig, nem biztosan, nem önműködően, mert csak a mindig ma céljait oldják meg. A fenntarthatóság (a működés) a „vagyok”, nem az önműködés, ami a „leszek”.

Mivel a működés célja a haszon, a profit, ezért a pénzügyet, számvitelt a nyereség kimutatására találták ki. Nem az érdek megvalósítására. A lényeg, hogy az önműködés kialakításához akár a gazdaságban egy cég életben, akár a politikában egy ország életében a bevételekkel és a kiadásokkal **nem pénzügyi számviteli mentalitás alapján kell bánni**. Ekkor válik megvalósíthatóvá, hogy a legkülönbözőbb érdekek „közös nevezőre jutnak”. Mert a gazdasági résztvevők és a kívülállók is a minél tovább jegyében keresik az együttműködést és nem a minél több „önös célját”. Annál is inkább, mert a kívülállók is tulajdonosok. Igaz nem a cég, a gazdasági egység jogi tulajdonosai, hanem az önmaguk életének tulajdonosai. Nekik is hasznosabb (jobb) nem „önmaguk működtetőjeként” élni és „küzdeni, harcolni, versenyezni”. **A versenyesdi marad a játék és sport területe, ugyanis nem a „jobb győz”, hanem az együttműködés marad fenn!**

A cél-tudatosság ad tehát értelmet a „*gondolkodom, tehát vagyok*” féle fennmaradásnak, viszont az érdek-tudatosság fogja tudatosan megvalósítani azt, hogy „*gondolkodom, tehát leszek*”. Tehát nem csak napról napra, rövid távon, hanem hosszú távon (akár „örökre”). Mert nem „*úgy élek, hogy fenntartom magam*”, hanem „*úgy élek, hogy fennmaradok*”.

Ehhez csak mást kell csinálni. Másképp kell működtetni a céget. És az államot. És akkor a Föld is más lesz, nem egy pusztuló élettér. Mert ekkor az érdekeknek a működés helyett az önműködést hiszik az emberek és a maximalizálás helyett az optimalizálást cselekszik – „önkéntelenül” (önműködően, automatikusan).

Pósa Gábor

Vállalkozási Akadémia

2010-11-15